

UZASADNIENIE

Korzystając z doświadczeń lat ubiegłych w realizacji programów wyrównujących warunki edukacji szkolnej przygotowano projekt Rządowego programu pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2023–2025.

Od wielu lat są prowadzone działania, których celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów, szczególnie pochodzących z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Zagwarantowanie uczniowi łatwiejszego dostępu do nowych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych zapewnia mu poczucie przynależności do grupy rówieśniczej oraz poczucie bezpieczeństwa. Zaspokojenie podstawowych potrzeb pomaga motywować ucznia do aktywności poznawczej i społecznej oraz inspirować do nauki.

Realizowany od wielu lat program w znacznym stopniu pomógł wyrównywać dysproporcje w zakresie dostępu uczniów do podręczników oraz materiałów edukacyjnych. W uchwalanym w poprzednich edycjach programie zmieniała się jedynie grupa beneficjentów – uczniów poszczególnych klas w danych typach szkół, natomiast niezmiennie pozostawały cele, sposób realizacji i finansowania programu oraz tryb udzielania pomocy.

Katalog wsparcia poza podręcznikami i materiałami edukacyjnymi obejmuje również dofinansowanie zakupu materiałów ćwiczeniowych.

Zgodnie z programem, w latach 2023–2025, pomoc zostanie skierowana do uczniów: słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi (w przypadku gdy są to niepełnosprawności spośród ww. niepełnosprawności). Podstawą do skorzystania z pomocy przez uczniów niepełnosprawnych jest posiadanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, o którym mowa w art. 127 ust. 10 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.), albo orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, o którym mowa w art. 312 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, z późn. zm.).

W latach 2023–2025 pomoc w formie dofinansowania zakupu podręczników do kształcenia ogólnego, w tym podręczników do kształcenia specjalnego, materiałów edukacyjnych do kształcenia ogólnego, materiałów edukacyjnych do kształcenia zawodowego i materiałów

ćwiczeniowych zostanie udzielona uczniom uczęszczającym do szkół ponadpodstawowych oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego.

Szacuje się, że w latach 2023–2025 pomoc w ramach programu otrzyma ok. 183 020 uczniów niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, uczęszczających do szkół ponadpodstawowych oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego, w tym w roku szkolnym 2023/2024 – 57 597 uczniów, w roku szkolnym 2024/2025 – 61 643 uczniów i w roku szkolnym 2025/2026 – 63 780 uczniów. Dane prognostyczne pochodzą z systemu informacji oświatowej.

Uczniowie technikum i liceum ogólnokształcącego oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego otrzymają wsparcie w wysokości 445 zł, uczniowie branżowej szkoły I stopnia i branżowej szkoły II stopnia – 390 zł, a uczniowie uczęszczający do szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy – 225 zł. Zróżnicowanie kwot dofinansowania dla uczniów niepełnosprawnych wynika z odpowiednio większego zapotrzebowania na podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w zależności od typu szkoły.

Na realizację programu w latach 2023–2025 zaplanowano łącznie 69,7 mln zł, w tym 21,5 mln zł w 2023 r., 23,5 mln zł w 2024 r. i 24,7 mln zł w 2025 r., ze środków rezerwy celowej budżetu państwa poz. 26 „Środki na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, realizację programu rządowego „Aktywna Tablica” i Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa – Priorytet 3, a także innych programów rządowych oraz programów i przedsięwzięć ustanawianych w obszarze oświaty i wychowania na podstawie art. 90u i 90w ustawy o systemie oświaty”.

Analiza kosztów podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych oraz potencjalna liczba uczniów objętych programem wskazuje, że wysokość środków finansowych niezbędnych do uruchomienia programu wyniesie w roku:

- 1) 2023 – około 21,5 mln zł;
- 2) 2024 – około 23,5 mln zł;
- 3) 2025 – około 24,7 mln zł.

Mając powyższe na uwadze oraz to, że uczniowie objęci Rządowym programem pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów

edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2023–2025, uczęszczają do różnych klas i realizują różne podstawy programowe, wprowadzono podział, który wprost określa, jakim uczniom przysługuje pomoc finansowa na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych. Uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, z wyjątkiem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, uczęszczających do szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, realizują tę samą podstawę programową kształcenia ogólnego oraz podstawę programową kształcenia w zawodzie co ich pełnosprawni rówieśnicy, w związku z czym uczniowie ci mogą korzystać z podręczników do kształcenia ogólnego oraz materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych.

Dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, uczęszczających do szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, ze względu na specyficzny charakter edukacji oraz indywidualny poziom rozwoju i tempo przyswajania wiedzy, nie opracowuje się odrębnych podręczników. Nauczyciele, realizując treści nauczania określone w odrębnej podstawie programowej kształcenia ogólnego przeznaczonej dla tych uczniów, mogą korzystać z podręczników oraz różnych materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, dostępnych na rynku. Najczęściej stosowanym rozwiązaniem w pracy z ww. uczniami jest korzystanie z podręczników do edukacji wczesnoszkolnej oraz różnych materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych (materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla tych uczniów to m.in. karty pracy, ćwiczenia rewalidacyjne, opracowania wykorzystywane w edukacji przedszkolnej).

Program nie obejmuje uczniów niewidomych, dla których Ministerstwo Edukacji i Nauki angażuje odrębne środki, uwzględnione w planie wydatków budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie. W ramach tych środków są wykonywane m. in. adaptacje podręczników i książek pomocniczych odpowiednio do potrzeb tych uczniów, tj. w systemie Braille’a. Wersje elektroniczne tych adaptacji są udostępniane szkołom i placówkom na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji i Nauki w specjalnie opracowanym w tym celu systemie informatycznym, umożliwiającym dyrektorom szkół i placówek bieżące ich pobieranie i wydrukowanie w całości lub części, zgodnie z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi uczniów. Powyższe rozwiązanie dotyczy również adaptacji podręczników dla uczniów słabowidzących, jednakże uczniowie ci mogą również korzystać z podręczników szkolnych

dostępnych na otwartym rynku wydawniczym, wykorzystując do ich czytania odpowiedni sprzęt techniczny i optyczny.

Przewiduje się, że przyjęcie uchwały Rady Ministrów w sprawie Rządowego programu pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2023–2025 pozwoli na zaspokojenie potrzeb w zakresie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla ok. 183 020 uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do szkół ponadpodstawowych oraz szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego.

Ustalony w programie sposób realizacji i finansowania programu gwarantuje właściwe przekazywanie informacji o liczbie uczniów uprawnionych do otrzymania pomocy oraz związane z nim planowe uruchamianie środków finansowych.

Liczba uczniów niepełnosprawnych, uprawnionych do objęcia programem, zostanie wskazana przez wojewodów na podstawie informacji zebranych z poszczególnych gmin, a także przez ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, ministra właściwego do spraw rolnictwa, ministra właściwego do spraw środowiska, ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej, ministra właściwego do spraw żeglugi śródlądowej, ministra właściwego do spraw rybołówstwa oraz ministrów właściwych do spraw zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, o których mowa w art. 8ust. 14a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

W latach 2023–2025 ze względu na przepisy art. 8 ust. 9–11 i 14a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, które wskazują na możliwość zakładania i prowadzenia publicznych szkół morskich przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej, publicznych szkół żeglugi śródlądowej przez ministra właściwego do spraw żeglugi śródlądowej, publicznych szkół rybołówstwa przez ministra właściwego do spraw rybołówstwa, a także szkół prowadzących kształcenie zawodowe przez ministrów właściwych do spraw zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, programem zostali objęci także uczniowie uczęszczający do tych szkół. W przypadku szkół prowadzonych przez Ministra Obrony Narodowej oraz ministra właściwego do spraw wewnętrznych (szkoła prowadząca kształcenie w zawodzie technik pożarnictwa) ze względu na wymagania zdrowotne wobec uczniów tych szkół, wynikające z charakteru szkół prowadzonych przez tych ministrów, włączenie Ministra Obrony Narodowej oraz ministra właściwego do spraw wewnętrznych do programu jest niezasadne.

Wnioski o przyznanie pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych składa się do dyrektora szkoły, który przekazuje informację o uczniach uprawnionych do objęcia programem do organu prowadzącego szkołę. Dotację otrzymuje gmina, która następnie przekazuje środki finansowe na rachunek bankowy szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych rodzicom uczniów, prawnym opiekunom, rodzicom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka, opiekunom faktycznym w rozumieniu ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2022 r. poz. 1577), albo pełnoletnim uczniom, dokonuje dyrektor szkoły.

W przypadku branżowej szkoły I stopnia, branżowej szkoły II stopnia, liceum ogólnokształcącego, technikum lub szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, których organem prowadzącym jest jednostka samorządu terytorialnego inna niż gmina, osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna, przewiduje się, że dyrektor szkoły będzie przekazywał listę uczniów uprawnionych do otrzymania pomocy wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta, właściwemu ze względu na siedzibę szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych rodzicom uczniów, prawnym opiekunom, rodzicom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka, opiekunom faktycznym w rozumieniu ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci albo pełnoletnim uczniom, dokonuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, właściwy ze względu na siedzibę szkoły. Działanie to pozwoli na realizację programu bez konieczności podpisywania dodatkowych porozumień pomiędzy organami prowadzącymi szkoły oraz w sposób jednoznaczny określa, dla której gminy zostaną naliczone środki finansowe na wypłatę pomocy dla uczniów szkół nieprowadzonych przez daną gminę, a znajdujących się na jej terenie.

W szkołach artystycznych prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, tj. czteroletnich ogólnokształcących szkołach muzycznych II stopnia (w roku szkolnym: 2023/2024 klasy I i II, 2024/2025 klasy I–III, 2025/2026 klasy I–IV), dotychczasowych sześcioletnich ogólnokształcących szkołach muzycznych II stopnia prowadzonych w czteroletnich ogólnokształcących szkołach muzycznych II stopnia (w roku szkolnym: 2023/2024 klasy III–VI, 2024/2025 klasy IV–VI, 2025/2026 klasy V i VI), ogólnokształcących szkołach baletowych (klasy VI–IX), lub liceach sztuk plastycznych, wnioski składa się do dyrektora szkoły.

Listę uczniów uprawnionych do objęcia programem dyrektorzy szkół artystycznych prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przekazują do tego ministra, który przekazuje środki finansowe na rachunek bankowy szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych rodzicom uczniów, prawnym opiekunom, rodzicom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka, opiekunom faktycznym w rozumieniu ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci albo pełnoletnim uczniom dokonuje dyrektor szkoły.

W szkołach prowadzonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, ministra właściwego do spraw środowiska, ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej, ministra właściwego do spraw żeglugi śródlądowej, ministra właściwego do spraw rybołówstwa oraz ministrów właściwych do spraw zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, o których mowa w art. 8 ust. 14a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, wnioski składa się do dyrektora szkoły. Dyrektorzy szkół przekazują listę uczniów uprawnionych do objęcia programem odpowiednio do ministra właściwego do spraw rolnictwa, ministra właściwego do spraw środowiska, ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej, ministra właściwego do spraw żeglugi śródlądowej, ministra właściwego do spraw rybołówstwa oraz ministrów właściwych do spraw zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, o których mowa w art. 8 ust. 14a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, którzy przekazują środki finansowe na rachunek bankowy szkoły. Zwrotu kosztów zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych rodzicom uczniów, prawnym opiekunom, rodzicom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinny dom dziecka, opiekunom faktycznym w rozumieniu ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci albo pełnoletnim uczniom dokonuje dyrektor szkoły.

Środki finansowe będą uruchamiane w dwóch transzach, co pozwoli na najbardziej racjonalne ich wydatkowanie. Pierwsza transza środków finansowych uruchamiana do dnia 10 sierpnia 2023 r., 9 sierpnia 2024 r. i 8 sierpnia 2025 r. będzie stanowić odzwierciedlenie co najmniej 80% potrzeb poszczególnych gmin, ministra właściwego do spraw rolnictwa, ministra właściwego do spraw środowiska, ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej, ministra właściwego do spraw żeglugi śródlądowej, ministra właściwego do spraw rybołówstwa oraz ministrów właściwych do spraw zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, o których mowa w art. 8 ust. 14a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Natomiast druga transza środków finansowych zostanie uruchomiona tylko

do wysokości ewentualnych potrzeb zgłoszonych w szkołach po zweryfikowaniu zapotrzebowania na pomoc w ramach programu do dnia 28 września 2023 r., 27 września 2024 r. i 26 września 2025 r.

Środki, które zostały zaplanowane na realizację programu, a nie zostaną rozdysponowane przez wojewodów oraz poszczególnych ministrów w drugiej transzy, pozostaną w dyspozycji ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Uchwała wejdzie w życie z dniem podjęcia.